СТО ГОДИНА
ОПЕРЕ НАРОДНОГ ПОЗОРИШТА У БЕОГРАДУ

Владимир Јовановић

Владимир Јовановић

СТО ГОДИНА ОПЕРЕ НАРОДНОГ ПОЗОРИШТА У БЕОГРАДУ

Чигоја
ШТАМПА
Београд, 2020

Штампање монографије
СТО ГОДИНА ОПЕРЕ НАРОДНОГ ПОЗОРИШТА У БЕОГРАДУ
помогли су
Министарство културе и информисања Републике Србије
у Београду и
Banca Intesa ad Beograd

Република Србија
Министарство културе
и информисања

BANCA INTESA

ПРВИ ВЕК ПОСТОЈАЊА И РАДА ОПЕРЕ НАРОДНОГ ПОЗОРИШТА У БЕОГРАДУ

За педесет година свога постојања и своје уметничке активности београдска Опера прешла је великом брзином један велик пут, пут формирања своје извођачке физиономије, пут сустизања других културних народа у области оперске репродукције. На томе путу она је креирала једну одређену репертоарску политику, реализовала цео стандардни и добар део савременог и домаћег репертоара, васпитавала и за себе везивала музичку публику, дубоко се уградила у темеље југословенске музичке културе, широко зрачила у музичком и културном животу Београда, у изграђивању једног савремено оријентисаног интерпретационог стила, остварила низ великих представа и, најзад, на многобројним гостовањима у иностранству изборила међународну афирмацију.

Бранко Драгутиновић
Један век Народног позоришта у Београду 1868–1968,
Београд, 1968.

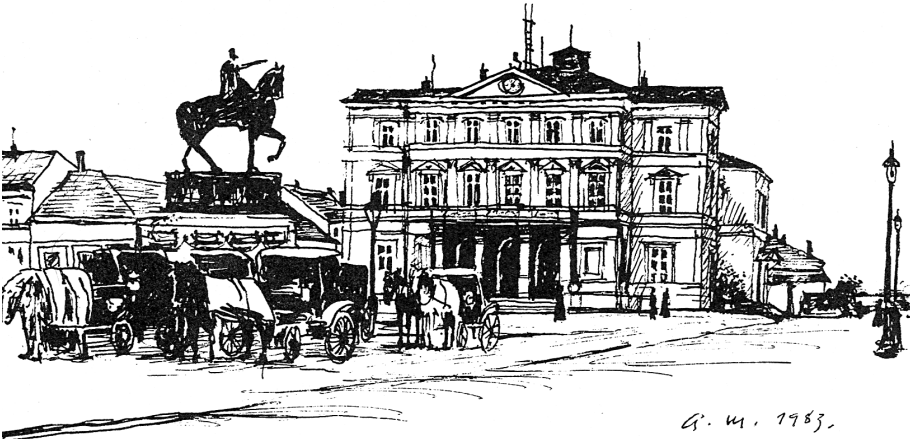

СРПСКО КРАЉЕВСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ

ПРЕДСТАВА 192

ВАН ПРЕТПЛАТЕ 13

У БЕОГРАДУ, У СУБОТУ, 1. НОВЕМБРА 1908.

(7-ми пут)

НА УРАНКУ

Опера у једном чину, написао Бранислав Ђ. Бунић. Музика од Ст. Биничког. — Редитељ г. Динуловић. — Канелник г. Бинички.

Лица:

Раде	г. Турински	Станка	г-ђа Спасићка
Анђа, његова мати	г-ца Боберићева	Рецен, Ђаја сеоски	г. И. Динуловић

Мужи (глас с поља). Сељаци и сељанке. — Догађа се пре сто година, у једноме српском селу, иза Турнака.

(13-ти пут)

У бунару

Комична опера у једном чину, написао К. С. Превео М. Димовић. Музика од Виљема Блодека. — Редитељ г. Динуловић. — Канелник г. Поборни

Лица:

Јанко, сељак, стари удовац	г. Туцаковић	Лидушка, девојка	г-ђа Спасићка
Борђе (Војтех), млад момак	г. Турински	Верунка, стара жена	г-ца Боберићева

Корови: мушки, женски и мешовити кор. Момци и девојке. — Догађа се у Чешкој, близу неког села.

Недеља, 2. новембра: Дневна представа: **Пера Segedinac**, трагедија у пет чинова, из прошлости српскога народа, написао Д-р Лаза Костић — Вечерња представа: **На уранку. — У бунару.**

ЦЕНЕ МЕСТА:

Лоža у партеру 16 дин. Лоža у првој галерији 14 дин. Лоža у другој галерији 10 дин. — У партеру: фотеља 4 дин. паркет 3 дин., партер 2 дин. — У првој галерији: балкон 4 дин., седиште I реда 2 дин., седиште II реда 1.50. дин. — У другој галерији: балкон 3 дин., сва остала места 1·50 дин. — У трећој галерији: први ред (од 1—57) 0·60 динара, други ред 0·50 динара.

ПОЧЕТАК У 8 ЧАСОВА У ВЕЧЕ.

Штампа Уметничке Штампарије „ПРИЗРЕНАЦ“ Сретена Ј. Ђорђевића — Београд Вилина улица број 14. Телефон 287

Плакат опере *На уранку* Станислава Биничког,
Народно позориште, 1. XI 1908.

ПРВИ ПОКУШАЈИ ПРИКАЗИВАЊА ОПЕРА И ОПЕРЕТА НА СЦЕНИ НАРОДНОГ ПОЗОРИШТА У БЕОГРАДУ

Оснивањем Народног позоришта у Београду 1868. и његовим усељењем годину дана касније у тек саграђену позоришну зграду[1] Београд и његових ондашњих 25.000 становника добили су велики и модеран театар, у коме су до 21. априла 1882. године, када је на његовој сцени одржана премијера прве српске оперете *Врачара* Даворина Јенка, могли да гледају само драмске представе и комаде с певањем. У то време музику за комаде с певањем писали су Даворин Јенко (*Сеоба Србаља* Ђуре Јакшића; *Потера* Јанка Веселиновића; *Ђидо* Јанка Веселиновића и Драгомира Брзака; *Избирачица* Косте Трифковића; *Сеоска лола* Е. Тота), Јосиф Маринковић (*Суђаје* Љубинка Петровића) и Стеван Мокрањац (*Ивкова слава* Стевана Сремца), а до краја 19. и почетком 20. века Станислав Бинички (*Наход* и *Пут око света* Бранислава Нушића), Петар Крстић (*Коштана* Борисава Станковића; *Дорћолска посла* Чича Илије Станојевића), Стеван Христић (*Чучук Стана* Милорада Петровића), Миленко Живковић (*Зона Замфирова* Стевана Сремца) и други наши композитори, најчешће прилагођавајући познате и

[1] Свестан да је за преображај дотадашњег живота у тек ослобођеној Србији потребно, поред осталог, и постојање сталног позоришта у Београду, кнез Михаило Обреновић је у оснивање и изградњу зграде Народног позоришта у Београду уложио знатна новчана средства као главни дародавац. Нажалост, није дочекао ни званично оснивање Народног позоришта (13. VII 1868) нити отварање нове позоришне зграде (30. X 1869), пошто је 29. маја 1868. године убијен приликом шетње у Кошутњаку, у Београду.

популарне народне мелодије за солистичко, хорско и оркестарско извођење у представи. Ови комади идиличног садржаја и са наивним заплетом, највише играни у Србији и Војводини, били су и за глумце и за публику „драгоцена припрема и увод у музички театар и сложенији музичко-сценски репертоар".[2]

Између 1882. и 1914. године музичка грана Народног позоришта у Београду, у склопу драмског репертоара и не без отпора, приказала је на матичној сцени тридесет једну оперу и оперету. Премијерне поставке опера *Јованчини сватови* Виктора Масеа (28. II 1884), *Женидба при фењерима* (31. X 1884) и *Муж пред вратима* (25. XI 1886) Жака Офенбаха, *Весели ђаци* Франца Супеа (30. IV 1885), *У бунару* Виљема Блодека (29. XI 1894), *Јабука* Хуга Доубека (25. II 1895)[3], *Корневиљска звона* Роберта Планкета (20. X 1902), *На уранку* Станислава Биничког (20. XII 1903), *Кавалерија рустикана* Пјетра Маскањија (23. XI 1906), *Пајаци* Руђера Леонкавала (26. VIII 1908), *Ксенија* Виктора Парме (22. V 1908), *Продана невеста* Беджиха Сметане (10. II 1909), *Бастијен и Бастијена* Волфганга Амадеуса Моцарта (14. XII 1911), *Виларови драгони* Луја Емеа Мајара (7. I 1912), *Трубадур* Ђузепеа Вердија (24. IV 1913), *Ђамиле* Жоржа Бизеа (19. IX 1913), *Тоска* Ђакома Пучинија (10. I 1914), *Чаробни стрелац* Карла Марије Вебера (26. II 1914), *Вертер* Жила Маснеа (30. IV 1914) и *Мињон* Амброаза Тома (21. V 1914) показале су сталан успон амбиција, али и недовољне вокалне и музичке могућности ондашњих њихових извођача. Исти недостаци могли су се уочити и у извођењу оперета *Врачара* Даворина Јенка (21. IV 1882), *Лепа Галатеја* Франца Супеа (17. IV 1897), *Микадо* Артура Саливена (21. IV 1898), *Птичар* Карла Целера (18. III 1899), *Лепа Јелена* (13. VI

---

[2] Рашко Јовановић, *Предисторијат београдске Опере*, „Један век Народног позоришта у Београду 1868–1968", Београд 1968, стр. 85.

[3] У „Репертоару Народног позоришта у Београду 1868–1965" Саве В. Цветковића оперете *Женидба при фењерима* и *Муж пред вратима* Жака Офенбаха и *Весели ђаци* Франца Супеа означене су као комичне опере у једном чину, а оперета *Јабука* Хуга Доубека као комична опера у три чина.

1900) и *Орфеј у паклу* (8. VI 1902) Жака Офенбаха, *Маскота* (29. I 1900) и *Лутка* (30. I 1902) Едмона Одрана, *Гејша* Џона Сиднија (7. VI 1901), *Ђак просјак* Карла Милекера (23. IV 1903), *Слепи миш* Јохана Штрауса (26. V 1907) и других, које су 1909. године дефинитивно „протеране" са сцене код Споменика[4] на сцену Опере на булевару Жарка Савића.

Наведеним операма и оперетама, „даваним спорадично, без одређене репертоарске политике и постигнутих већих уметничких резултата"[5], дириговали су Даворин Јенко, Јосиф Свобода, Драгутин Покорни, Станислав Бинички, Петар Крстић и Стеван Христић, солистичке улоге су тумачили глумци Народног позоришта у Београду – најчешће Драга Спасић, Теодора Арсеновић, Зорка Тодосић, Десанка Ђорђевић, Лујза Станојевић, Перса Павловић, Војислав Турински, Чича Илија Станојевић, Раја Павловић, Александар Туцаковић и Иван Динуловић, оперски певачи из Пеште, Загреба и Осијека, Султана Цијукова-Савић, Жарко Савић и други, док су хорске и оркестарске деонице изводили мали позоришни хор и позоришни оркестар појачан музичарима из Београдског војног оркестра. Важни датуми у том периоду, када је дат вредан подстицај афирмацији оперске уметности у Београду, били су праизвођење опере *На уранку* Станислава Биничког[6] на

---

[4] Први протести против извођења оперета на сцени Народног позоришта у Београду започели су још осамдесетих година 19. века, да би кулминирали 1905. године захтевом музичара да буду искључене из репертоара Народног позоришта, што је 1909. године довело до њиховог дефинитивног „протеривања" са сцене код Споменика.

[5] Бранко Драгутиновић, *Пролегомена за историју Опере и Балета Народног позоришта*, „Један век Народног позоришта у Београду 1868–1968", Београд 1968, стр. 105.

[6] Опера у једном чину *На уранку* Станислава Биничког, за коју је либрето написао Бранислав Нушић, настала је десетак година после најзначајнијих оперских остварења веризма и под његовим јаким утицајем. Компоновано језиком српског музичког фолклора две године после ни до данас сценски изведене прве српске опере *Женидба Милоша Оби-*

сцени код Споменика 20. децембра 1903, рад првог нашег оперског театра Опера на булевару Жарка Савића[7] од 2. децембра 1909. до 13. јануара 1911. и гостовање Опере Хрватског земаљског казалишта из Загреба у Народном позоришту[8] од средине маја до 2.

лића (1901) Божидара Јоксимовића, ово музичко-сценско дело има велики културно-историјски значај због тога што је то прва српска опера која је имала свој сценски живот. Њеним праизвођењем на позорници нашег националног театра, 20. децембра 1903. године, дириговао је са̂м композитор, главну женску улогу, Станку, певала је глумица Десанка Ђорђевић, а главну мушку улогу, Рецепа, млади глумац Добрица Милутиновић, већ тада љубимац београдске публике. О тој представи и њеним извођачима није сачуван ниједан критички осврт.

[7] Опера на булевару Жарка Савића почела је 2. децембра 1909. године своје кратко али значајно деловање у Београду премијером оперете *Барун Тренк* хрватског композитора Срећка Албинија, којом је дириговао Драгутин Покорни. За укупно тринаест месеци рада у полусезонама 1909/1910. и 1910/1911. године на сцени Опере на булевару приказано је сто деведесет три представе шест опера и деветнаест оперета и четрдесет шест представа петнаест водвиља и комедија, којима треба додати и представе одигране на гостовањима овог театра у Софији, Земуну, Шапцу, Ваљеву, Нишу, Крагујевцу и Новом Саду. Због омашки у репертоарској политици, сталног опадања извођачког нивоа представа, све мањег броја гледалаца и нагомиланих финансијских проблема, Жарко Савић је био приморан већ у јануару 1911. године, после праизвођења опере *Кнез Иво од Семберије* којим је дириговао њен аутор Исидор Бајић, да обустави даљи рад Опере на булевару.

[8] За разлику од италијанских стађона Енрика Масинија и Ђузепеа Серија које су 1895, 1896. и 1908. године давале оперске представе у неприкладним условима београдских кафана „Хајдук Вељко" и „Коларац", као и хотела „Булевар", Опера Хрватског земаљског казалишта из Загреба била је први оперски театар који је гостовао на сцени Народног позоришта у Београду и том приликом извео по три пута опере *Мадам Батерфлај*, *Миньон* и *Аиду*, по једанпут *У долини*, *Кармен*, *Сузанину тајну*, *Продану невесту*, *Евгенија Оњегина* и *Повратак Јосипа Хацеа*, као и оперету *Барун Тренк* Срећка Албинија. Београдска штампа, музички критичари и препуно гледалиште најодабраније београдске публике

јуна 1911. године са шеснаест представа, које су биле истински музичко-сценски догађај за Београђане и значајан подстрек да се у престоници Краљевине Србије коначно почне озбиљно да ради на „успостављању српске националне опере" [9].

Доношење Позоришног закона од 27. маја 1911, Уредбе о Народном позоришту у Београду од 15. јуна и Додатка Позоришном закону од 19. јуна исте године, у коме се посебно наглашава да ће Народно позориште у Београду, „усавршавајући музички репертоар напоредо с постепеним природним развојем домаћих снага, постепено спремати прве основе за будућу самосталну српску Оперу"[10], омогућили су Станиславу Биничком и Стевану Христићу да следеће три године предано раде на остваривању тог циља. Упркос све време присутном недостатку правих извођачких снага и учествовању Кнежевине Србије у Балканским ратовима, 1912. и 1913. године, они и њихови сарадници успели су да 1913. и 1914. године шездесет пута изведу на сцени код Споменика чак шест опера које до тада нису игране у нашем националном театру: Вердијевог *Трубадура* (24. IV 1913),[11] Бизеову *Ђамиле* (19. IX 1913), Пучинијеву *Тоску* (10. I 1914), *Чаробної стрелца* Карла Марије Вебера (26. II 1914), Маснеовог *Вертера* (30. IV 1914) и *Мињон* (21. V 1914) Амброаза Тома. Међутим, почетак Првог светског рата, 1914. године, разарање, окупација и прекид свих манифестација културног живота у Београду и Србији,

---

пратили су са изузетним интересовањем и одушевљењем сваку од тих представа.

[9] Аноним, *Поводом гостовања Хрватске опере*, Ново време, Београд 16. мај 1911, стр. 1.

[10] Ксенија Вујовић, *О настајању београдске Опере*, „Београдска опера и *Трубадур* (1913–2003)", Народно позориште у Београду 2003, стр. 15.

[11] По мишљењу Слободана Турлакова, премијерно извођење Вердијевог *Трубадура* на сцени код Споменика, 24. априла 1913. године, представља „стварно, ако не и формално оснивање Опере Народног позоришта у Београду" (Слободан Турлаков, „Историја Опере и Балета Народног позоришта у Београду до 1941", Београд 2005, стр. 14).

самим тим и позоришне делатности, одложили су званично оснивање Опере као засебног сектора Народног позоришта у Београду са ангажованим солистима, оперским хором, оркестром и континуираним извођењем представа за почетак сезоне 1919/1920. године. [12]

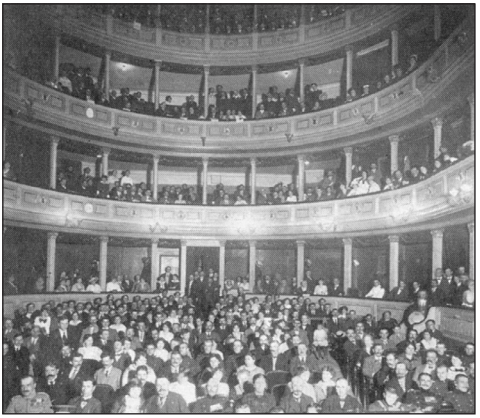

Публика у гледалишту Народног позоришта у Београду,
на последњој представи уочи Првог светског рата

[12] О првој сезони Опере Народног позоришта у Београду пише Војислав Турински 1922. године у часопису „Глума”:

„У јесен 1919/1920. рад је почео са великим закашњењем, пошто преправка Мањежа није била на време довршена. Али, ангажовање солиста, збора и спремање репертоара ишло је веома брзо, иако је позоришна Управа имала великих препрека у набавци музичког материјала, превода, костима, декора и др. Оркестар је био готов иако непотпун, јер је оркестар Краљеве гарде био често заузет својом редовном дужношћу, те је углавном био сметња и доцније, кад су представе почеле. У тој сезони рад је био веома напоран, осам настудираних опера; сваком познаваоцу посла мора ова цифра улити респекта према свим сарадницима у сезони 1919/1920, чија имена морају остати везана са репертоаром тог времена: *Мадам Батерфлај, Вертер, Мињон, Трубадур, Евгеније Оњегин, Ђамиле, Кавалерија рустикана, Боеми*” (Глума, Београд, фебруар 1922, стр. 8).

Десанка Ђорђевић (Дениз)
у оперети *Мамзел Ништуш*
Флоримона Ервеа,
Народно позориште, 1905.

Теодора Арсеновић (Ацучена)
у опери *Трубадур*
Ђузепеа Вердија,
Народно позориште, 24. IV 1913.

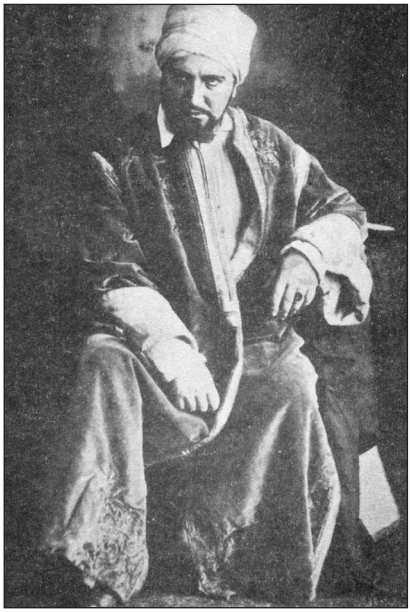

Војислав Турински (Харун)
у опери *Ђамиле* Жоржа Бизеа,
Народно позориште, 19. IX 1913.

Драга Спасић (Тоска)
у опери *Тоска*
Ђакома Пучинија,
Народно позориште, 10. I 1914.

НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ

7 ПРЕДСТАВА — ИЗВАН ПРЕТПЛАТЕ 2.

У Београду, у понедељник, 15 новембра 1882.

ВРАЧАРА

Чаробна оперета у три чина, од М. Мидоа, превео с румунског Васа Ј. Живановић. Музика од Даворина Јенка. **Редитељ Цветић.**

ЛИЦА

Ласку, млад бојар, под именом Влад	Павловић	Анђео, чувар Вијорикин	Поповићева
Баба Хрка Циганка, врачара	Радуловићка.	Врзу, младожена Вијорикин	Мићковић.
Шкила, Цигани, Ласков слуга	Лугуџерски	Кмет ципански	Рисантијевић.
Гажу, стари шумар	Анастасијевић.	Сељак	Милорадовић.
Вијорика, шетова кћи	Цветићка.	Чергарица	* * *

Сељаци, сељанке. Цигани, циганке. Ђаволи.

Догађа се у Румунији. Први чин „отмица — деверска кола" у планини близу куће шумарове: други чин „врачање — чаробни пак" на пустој пољани: трећи чин „анђео чувар — ђаво побеђен" у планини близу куће шумарове.

ПРЕТПЛАТА

На 25 представа: ложа у партеру или на I галерији 150 динара, ложа на II галерији 100 динара; у партер особено место I реда 25, особено место II реда 18,75 динара, седиште III реда 12,50 динара; на I галерији: балкон 37,57, седишта I реда 25, седиште II реда 15 динара; на II галерији: балкон 18,75, седиште 12,50 динара. — На 12 представа у партеру: седиште I реда 12, седиште II реда 9 динара, седиште III реда 6 динара а на I галерији: балкон 18, седишта I реда 12, седиште II реда 7,20 динара; на II галерији: балкон 9, седиште 6 динара. — Претплата се полаже у напред благајнику позоришном, сваки дан од 9 до 12 сахати пре подне.

— Каса је отворена од 9 — 11 сахати пре и од 3 — 4 после по дне, а у вече у 6 сахати.

Због изненадне болести г. Тоше Јовановића није се могао „Лахан" представљати.

ЦЕНЕ МЕСТА

Ложа у партеру	12 динара	I галерија, балкон (1-16)	3 дин.
„ на I галерији	12 „	I „ седиште I реда (17 – 36)	2 „
„ на II галерији	8 „	I „ „ II „ (37 – 70)	1,20 „
Партер, седиште I реда (1-57)	2 „	II „ балкон (1-16)	1,50 „
„ „ II „ (58-136	1,50 „	II „ седиште (16-72)	1 „
„ „ III „ (137-245)	1 „	III „ особено место (1-60)	0,50 „
„ стајање	0,60 „	III „ седиште	0,30 „

ПОЧЕТАК У 7 ЧАСОВА.

Краљевско-српска државна штампарија.

Плакат оперете *Врачара* Даворина Јенка,
Народно позориште, 15. XI 1882.

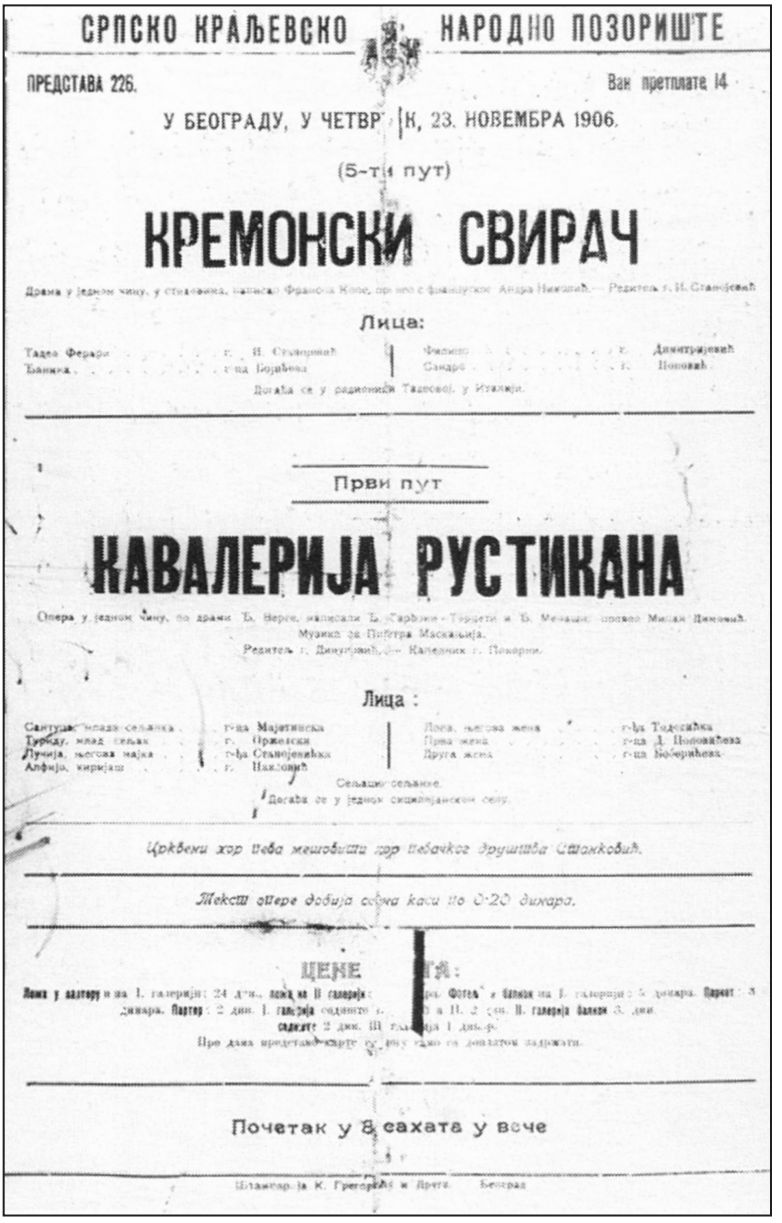

СРПСКО КРАЉЕВСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ

ПРЕДСТАВА 226. Ван претплате 14

У БЕОГРАДУ, У ЧЕТВРТАК, 23. НОВЕМБРА 1906.

(5-ти пут)

КРЕМОНСКИ СВИРАЧ

Драма у једном чину, у стиховима, написао Франсоа Коле, по мотиву с француског Андра Николић. — Редитељ г. И. Станојевић

Лица:

Тадео Ферари . . . . . г. И. Стојановић
Бианка . . . . . г-ђа Борићева
Филипо . . . . . г. Димитријевић
Сандро . . . . . г. Поповић

Догађа се у радионици Тадеовој, у Италији.

Први пут

КАВАЛЕРИЈА РУСТИКАНА

Опера у једном чину, по драми Ђ. Верге, написали Ђ. Гарбија-Тарцети и Ђ. Менасци; по новели Мајкла Дикинсона.
Музика од Пијетра Маскањија.
Редитељ г. Динуловић. — Капелник г. Пекорни.

Лица:

Сантуца, млада сељанка . . . г-ђа Марјановска
Туриду, млад сељак . . . г. Прженски
Лучија, његова мајка . . . г-ђа Стојановићка
Алфио, кириџија . . . г. Наковић
Лола, његова жена . . . г-ђа Тодосијевић
Прва жена . . . г-ђа Д. Поповићева
Друга жена . . . г-ђа Вебериће

Сељаци, сељанке.
Догађа се у једном сицилијанском селу.

Црквени хор Шева мешовити хор Шевачког друштва Станковић.

Текст опере добија сваки на 0·20 динара.

ЦЕНЕ МЕСТА:

Ложе у амфитеатру и на I. галерији: 24 дин., ложе на II галерији: [illegible] Фотеље и бенкоа на I. галерији: 5 динара. Партер: 3 динара. Партер: 2 дин. I. галерија седиште [illegible] II. 2 дин. II. галерија бенкоа 3. дин. седиште 2 дин. III галерија 1 дин.
Пре дана представе карте се [illegible] не доплаћа задржати.

Почетак у 8 сахата у вече

Штампарија К. Грегорић и Друг. Београд

Плакат опере *Кавалерија рустикана* Пјетра Маскањија, Народно позориште, 23. XI 1906.

СРПСКО КРАЉЕВСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ

ПРЕДСТАВА 38

ВАН ПРЕТПЛАТЕ II

У БЕОГРАДУ, У СУБОТУ, 14. ФЕБРУАРА 1909.

(4-ти пут)

ПРОДАНА НЕВЕСТА

Народна комична опера у три чина, написао Карло Сабина, Музика од Б. Сметане, превео Милан Димовић.
Редитељ г. И. Станојевић. — Шаблоник г. Покорни.

Л и ц а:

Крушина, сељак	г. Павловић	Кецал, проводарија	г. Кондрацки
Лудмила, његова жена	г-ђа Боберићева	Директор једне путујуће комедијашке трупе	г. И. Дмитровић
Марженка, његова кћи	г-ђа Спасићка	Есмералда, играчица	г-ђа Стојановићка
Миха, богат сељак	г. Туцаковић	Мућ, као Индијанац преобучен	г. Белић
Хајта, његова жена	г-ђа Поповићева	Први дечак	г-ђа Тодоровићева
Вашко, њихов син	г. Турнески	Други дечак	г-ђа Илићева
Јеник, Михин са[illegible] из првог брака	г. Камарота		

Сељаци, сељанке, деца сеска. — Догађа се [illegible] великом селу у Чешкој. — Време садашње.

Г. Г. Е. Камарота и М. Кондрацки, оперски певачи, [illegible] гости.

Позоришним посетиоцима. Да би преста[illegible] оправдане замерке управи и да би се изб[illegible] досадашња узнемиривања позоришне публике, [illegible]мољавају се позоришни посетиоци да на представе долазе најдоцније у време означено за почетак.

Дневне представе почињу у 2½ а вечерње у 8 часова. Управа задржана право да одмах после почетка представе не пушта у гледалиште посетиоце који задоцне.

Управа Српског Краљевског Народног Позоришта јавља позоришним посетиоцима за је отворен претплатнички упис за сезону 1908—1909. г. Претплата је тројака: 1. *на представе по реду* без избора; 2. *на представе у појединим данима* (уторнике, четвртке или суботе) и 3. *на представе српских комада.* — За 100 представа по реду без избора даје се попуста 50%; за 50 представа 35%; 2. За 25 представа у појединим данима (уторнике, четвртке или суботе даје се по 25%, 3. За 30 представа српских комада, по реду, даје се 40%; за 30 представа, о избору, 30%.

Недеља, 15. фебруара: Дневна представа: **Два цванцика**, игра у четири чина, написао Мирослав Б. Гавриловић.
Вечерња представа: **Продана Невеста.** — **(Г.Г. Е. Камарота и М. Кондрацки, као гости).**

ЦЕНЕ МЕСТА:

Лоža у партеру 16 дин. Лоža у првој галерији 14 дин. Лоža у другој галерији 10 дин. — У партеру: фотеља 4 дин, паркет 3 дин; партер 2 дин. — У првој галерији: балкон 4 дин; седиште I реда 2 дин; седиште II реда 1.50. — У другој галерији: балкон 3 дин; сва остала места 1·20 дин. — У тр[illegible] галерији: први ред (бр. 1—37) [illegible]60 динара, други ре[illegible]50 динара.

ПОЧЕТАК У 8 ЧАСОВА У ВЕЧЕ.

Штампа Уметничке Штампарије „ПРИЗРЕН" [illegible] Ј. Ђорђевића — Кеј ка Краљевој улици број 14. Телефон 267.

Плакат опере *Продана невеста* Беджиха Сметане,
Народно позориште, 14. II 1909.

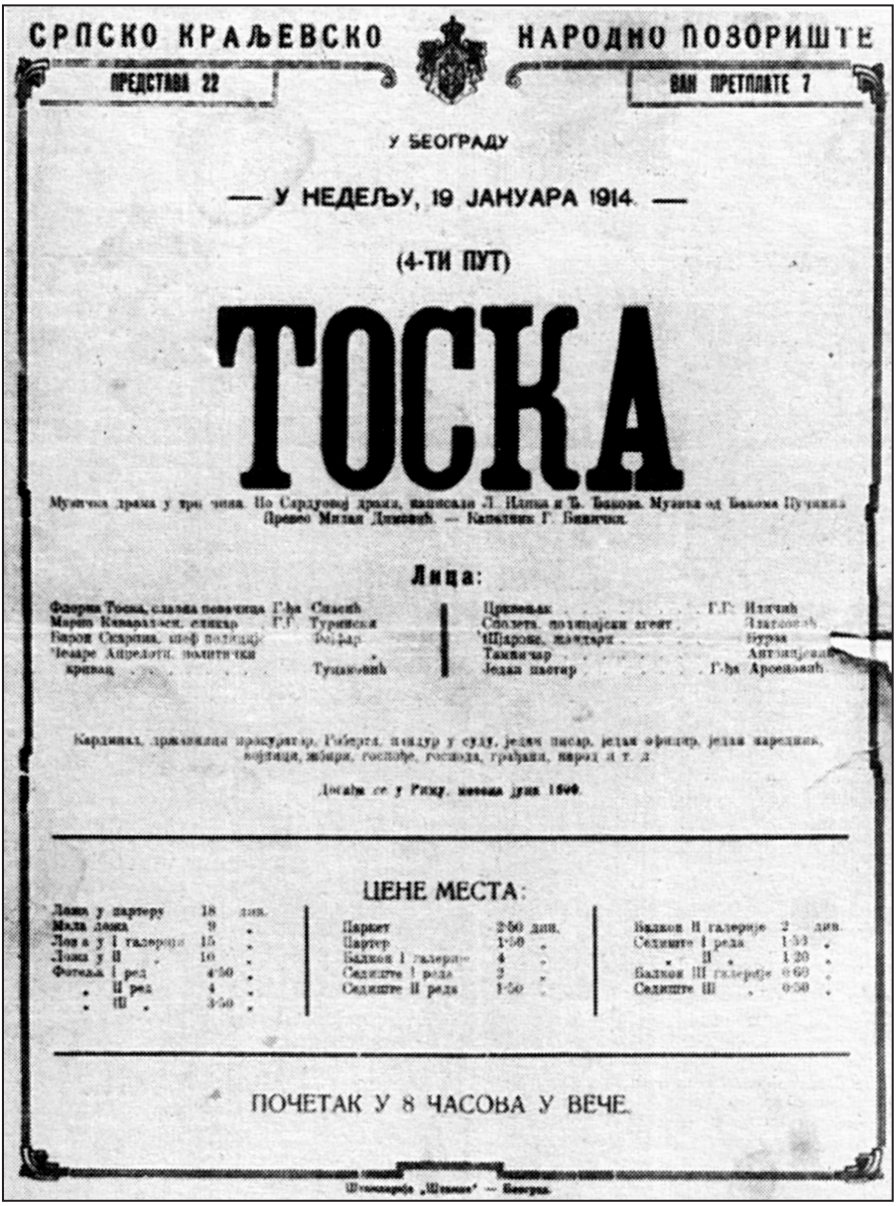

СРПСКО КРАЉЕВСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ

ПРЕДСТАВА 22 | ВАН ПРЕТПЛАТЕ 7

У БЕОГРАДУ

— У НЕДЕЉУ, 19 ЈАНУАРА 1914. —

(4-ТИ ПУТ)

ТОСКА

Музичка драма у три чина. По Сардуовој драми, написали Л. Илица и Ђ. Јакова. Музика од Јакома Пучинија. Превео Милан Дивовић. — Капелник Г. Бинички.

Лица:

Флорија Тоска, славна певачица Г-ђа Спасић
Марио Каварадоси, сликар Г. Г. Турнеска
Барон Скарпиа, шеф полиције Бојић
Чезаре Анелоти, политички кривац Тушановић
Црквењак Г. Г. Илићић
Сполета, полицијски агент Златановић
Шарони, жандарм Бурма
Тамничар Антонијевић
Једна пастир Г-ђа Арсеновић

Кардинал, грађанска прокуратор, Роберти, судија у суду, један писар, један официр, један наредник, војници, жбири, господе, господа, грађани, народ и т. д.

Догађа се у Риму, месеца јуна 1800.

ЦЕНЕ МЕСТА:

Лоža у партеру	18	дин.	Паркет	2·50	дин.	Балкон II галерије	2	дин.
Мала лоža	9	„	Партер	1·50	„	Седиште I реда	1·50	„
Лоža у I галерији	15	„	Балкон I галерије	4	„	„ II „	1·20	„
Лоža у II „	10	„	Седиште I реда	2	„	Балкон III галерије	0·60	„
Фотељ I ред	4·50	„	Седиште II реда	1·50	„	Седиште III „	0·50	„
„ II ред	4	„						
„ III „	3·50	„						

ПОЧЕТАК У 8 ЧАСОВА У ВЕЧЕ.

Штампарија „Штампе" — Београд.

Плакат опере *Тоска* Ђакома Пучинија,
Народно позориште, 19. I 1914.

РАД ОПЕРЕ НАРОДНОГ ПОЗОРИШТА У БЕОГРАДУ ДО ПОЧЕТКА ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА

Станислав Бинички је био први директор Опере Народног позоришта у Београду, а дириговао је и њеном првом представом – премијером опере *Мадам Батерфлај* Ђакома Пучинија, која је одржана 11. фебруара 1920. године. До децембра 1924, када је смењен и постављен за управника Државне штампарије у Београду (!) а затим пензионисан, „успео је да постави организационо чврсте и уметнички солидне основе за даљи развој београдске Опере"[13], у којој су до тада премијерно приказана укупно двадесет два оперска дела која чине репертоарску основу свих оперских позоришта у свету – *Мадам Батерфлај* (11. II 1920) и *Боеми* (16. VI 1920) Ђакома Пучинија, *Трубадур* (24. III 1920), *Риголето* (9. II 1921) и *Травијата* (6. IV 1921) Ђузепеа Вердија, *Евгеније Оњегин* (8. V 1920) и *Пикова дама* (22. VI 1924) Петра Чајковског, *Мињон* Амброаза Тома (24. IX 1921), *Севиљски берберин* Ђоакина Росинија (24. I 1921), *Хофманове приче* Жака Офенбаха (2. XII 1921), *Фауст* Шарла Гуноа (29. III 1922), *Веселе жене виндзорске* Ота Николаја (10. V 1922), *Продана невеста* Беджиха Сметане (21. X 1922), *Женидба Милошева/Вилин вео* Петра Коњовића (24. II 1923), *Кармен* Жоржа Бизеа (4. IV 1923), *Јеврејка* Жака Фроментала Алевија (19. V 1923), *Лакме* Леа Делиба (12. IX 1923), *Холанђанин луталица* Рихарда Вагнера (6. X 1923), *Виларови драгони* Луја Емеа Мајара (26. XII 1923), *Манон* Жила

[13] Бранко Драгутиновић, *Пролегомена за историју Опере и Балета Народног позоришта*, „Један век Народног позоришта у Београду 1868–1968", Београд 1968, стр. 106.

Маснеа (18. II 1924), *Сузанина тајна* Ермана Волф-Ферарија (21. III 1924), *Фра Диаволо* Данијела Франсоа Еспри Обера (16. V 1924) и *Дон Пасквале* Гаетана Доницетија (12. XI 1924).

Бројни руски уметници-емигранти (певачи, балетски играчи, редитељи, сценографи, костимографи)[14], који су после Октобарске револуције, 1917. године, избегли из Русије у Београд и од оснивања Опере Народног позоришта у Београду на разне начине доприносили подизању њеног уметничког нивоа и домаћих певачких и играчких кадрова, заједно са првим нашим оперским певачима, школованим најчешће у Бечу и Милану, омогућили су композитору и диригенту Стевану Христићу, директору Опере од 1925. до 1933. и од 1934. до 1936. године, као и диригентима Ивану Брезовшеку и Јовану Бандуру, вршиоцима дужности директора овог оперског театра у периоду 1933–1934, односно 1936–1937. године, да њен дотадашњи репертоар прошире и обогате стандардним делима италијанских, француских, немачких, руских, чешких, пољских и југословенских оперских композитора. Тада је београдска оперска публика била у прилици да присуствује извођењима опера *Пољубац* (3. IV 1925) и *Далибор* (27. X 1935) Беджиха Сметане, *Аида* (1. V 1925), *Бал под маскама* (22. II 1927) и *Отело* (12. XII 1928) Ђузепеа Вердија, *Царска невеста* (13. VI 1925) и *Цар Салтан* (23. V 1928) Николаја Римског-Корсакова, *Сутон* Стевана Христића

[14] Руски уметници–емигранти су двадесетих година прошлог века са сцена царских оперских позоришта у Русији донели у Београд традиционални извођачки стил у коме су на београдској оперској сцени остваривали представе и креације на високом уметничком нивоу. Међутим, како се тридесетих година у солистичком ансамблу Опере већ знатно повећао број наших квалитетних оперских певача, школованих у Милану, Бечу, Прагу, Паризу и Бриселу, и како је у њеним тадашњим представама све више долазио до изражаја нов и савремени музичко-сценски интерпретациони стил, руски уметници и њихов традиционални извођачки стил постепено су губили примат на сцени код Споменика, уступајући водеће место домаћим оперским уметницима и певању представа на српском језику.

(26. XI 1925), *Борис Годунов* (21. I 1926), *Сорочински сајам* (27. IX 1933) и *Хованшчина* (11. X 1935) Модеста Мусоргског, *Корневиљска звона* Роберта Планкета (7. V 1926), *Лоенгрин* (24. VI 1926) и *Танхојзер* (16. XI 1934) Рихарда Вагнера, *У долини* Ежена д'Албера (2. VII 1926), *Демон* Антона Рубинштајна (30. X 1926), *Луиза* Гистава Шарпантјеа (29. VI 1927), *Зулумћар* Петра Крстића (23. XI 1927), *Јенуфа* Леоша Јаначека (24. II 1928), *Русалка* Антоњина Дворжака (27. X 1928), *Кнез Игор* Александра Бородина (3. IV 1929), *Кнез од Зете* (1. VI 1929) и *Коштана* (27. V 1931) Петра Коњовића, *Чаробна фрула* (27. VI 1929), *Отмица из сараја* (19. VI 1933) и *Фигарова женидба* (5. II 1936) Волфганга Амадеуса Моцарта, *Фиделио* Лудвига ван Бетовена (22. XI 1929), *Самсон и Далила* Камија Сен-Санса (13. II 1930), *Чаробни стрелац* Карла Марије Вебера (28. V 1930), *Турандот* (26. VI 1930), *Девојка са Запада* (13. X 1932) и *Ђани Скики* (16. VI 1934) Ђакома Пучинија, *Хугеноти* Ђакома Мајербера (11. III 1931), *Таис* (21. X 1931), *Вертер* (7. VI 1932) и *Дон Кихот* (17. V 1935) Жила Маснеа, *Салома* (25. XI 1931) и *Каваљер с ружом* (2. I 1937) Рихарда Штрауса, *Морана* (4. I 1932) и *Еро с оног свијета* (17. IV 1937) Јакова Готовца, *Казанова* Лудомира Ружицког (25. IV 1932), *Адел и Мара* Јосипа Хацеа (2. II 1933), *Федора* (10. VI 1933) и *Андре Шени*је (1. X 1936) Умберта Ђордана, *Вањка кључар* Николаја Черепњина (7. VIII 1933), *Халка* Станислава Моњушког (11. XI 1933), *Хасанагиница* Луја Шафранека-Кавића (24. II 1934), *Дорица плеше* Крсте Одака (15. II 1935), *Ромео и Јулија* Шарла Гуноа (17. XII 1935), *Цар и дрводеља* Алберта Лорцинга (24. V 1937), *Љубавни напитак* Гаетана Доницетија (15. X 1937) и *Катарина Измајлова* Дмитрија Шостаковича (12. XI 1937).

Даљем репертоарском, извођачком и музичком узлету београдске Опере између два светска рата знатно је допринео својом музичком ерудицијом, стилском културом и студиозним радом Ловро Матачић, који је био њен вршилац дужности директора и диригент од 1938. до 1941. године, када је на сцени код Споменика успео да, у сарадњи са редитељем Ерихом Хецелом и познатим бечким диригентом Јозефом Крипсом, постигне изванредне резултате

у подизању извођачког нивоа старих представа и остваривању веома високих музичко-сценских домета у први пут у Београду приказаним операма – *Дон Жуан* Волфганга Амадеуса Моцарта (17. I 1938), *Моћ судбине* (7. X 1938) и *Фалстаф* (26. I 1940) Ђузепеа Вердија, *Четири грубијана* Ермана Волф-Ферарија (19. XI 1938), *Мртве очи* Ежена д'Албера (29. IV 1939), *Никола Шубић-Зрињски* Ивана Зајца (11. XI 1939), *Орфеј и Еуридика* Кристофа Вилибалда Глука (29. II 1940), *Ђурађ Бранковић* Светомира Настасијевића (12. VI 1940), *Лучија од Ламермура* Гаетана Доницетија (29. VI 1940) и *Ђоконда* Амилкара Понкиелија (13. XI 1940).

Представама Опере Народног позоришта у Београду током прве две деценије њеног постојања и рада дириговали су Станислав Бинички, Стеван Христић, Иван Брезовшек, Илија Слатин, Крешимир Барановић, Алфред Пордес, Мирко Полич, Предраг Милошевић, Јован Србуљ, Јован Бандур, Ловро Матачић и Јозеф Крипс, који су у оквиру сопствених уметничких могућности, али и у оквиру могућности ансамбла са којим су радили, доприносили њеном непрестаном развоју и напредовању. У то време, режије на београдској оперској сцени прешле су пут од оних искључиво сведених на мизансцен (Војислав Турински), преко својеврсних конструкција већ виђеног на европским оперским сценама (Теофан Павловски, Зденко Книтл), до тежње ка потпуном дешаблонизовању оперских представа у мизансцену и оперској глуми (Ерих Хецел), а потписивали су их редитељи Теофан Павловски, Александар Улуханов, Јуриј Ракитин, др Бранко Гавела, др Ерих Хецел, Јосип Кулунџић и певачи-редитељи Војислав Турински, Рудолф Фејфар, Евгеније Маријашец, Рудолф Ертл, Михаило Каракаш, Станислав Драбик и Зденко Книтл. Сценографи су били Леонид Браиловски, Ананије Вербицки, Владимир Загородњук, Владимир Жедрински, Станислав Беложански и Јован Бијелић, док су нацрте костима радили Римена Браиловски, Владимир Жедрински, Станислав Беложански, Милица Бешевић и Милица Бабић. У солистичком ансамблу истицали су се Јелисавета Лиза Попова, Ксенија Роговска-Христић, Софија Драусаљ, Јелена

Ловшинска, Неонила Волевач, Марија Жалудова, Зденка Зикова, Бојка Константинова, Евгенија Ваљани, Аманда Либертс-Ребане, Лав Зиновјев, Исак Армиди, Александар Викински, Евгеније Витинг, Зденко Книтл, Станислав Драбик, Павле Холотков, Георгије Јурењев, Борис Попов, Михаило Каракаш и Евгеније Маријашец, значајни страни уметници који су били веома заслужни за успешан рад и обогаћивање репертоара београдске Опере, посебно у првој деценији њене уметничке активности, а од наших – Драга Спасић, Надежда Стајић, Корнелија Нинковић-Грозано, Бахрија Нури-Хаџић, Анита Мезетова, Злата Ђунђенац, Љубица Љубичић, Теодора Арсеновић, Евгенија Пинтеровић, Меланија Бугариновић, Војислав Турински, Милорад Милутиновић, Драгутин Петровић, Живојин Томић, Јосип Ријавец, Владета Поповић, Крста Ивић, Рудолф Ертл, Станоје Јанковић, Милан Пихлер, Никола Цвејић, Светозар Писаревић, Милорад Јовановић, Жарко Цвејић и други. Корепетитори Александар Руч и Борис Добровољски, стални позоришни хор, који је од 1938. до 1941. године био изузетан извођачки ансамбл захваљујући своме шефу Николају Васиљеву, балетски ансамбл и оркестар, састављен највише од чешких музичара, једног броја музичара из Словеније и Хрватске и наших музичара, такође су дали значајан допринос разноврсности, бројности и квалитету тадашњег оперског репертоара на сцени код Споменика. Најбоље представе у том раздобљу, које су имале висок стваралачки и извођачки ниво и могле да се пореде са представама у Прагу, Бечу и другим великим европским музичким центрима, биле су представе *Саломе* Рихарда Штрауса, *Хофманових прича* Жака Офенбаха, Маснеовог *Дон Кихота* и *Четири грубијана* Ермана Волф-Ферарија, као и Моцартове *Фигарове женидбе* и Вердијевих опера *Аида* и *Трубадур*, које је Јозеф Крипс пред почетак Другог светског рата уздигао на европски ниво тадашње оперске репродукције.

До првог гостовања Опере Народног позоришта из Београда дошло је 1924. године, када су њени солисти, хор, балетски ансамбл и оркестар извели у Вуковару 23. фебруара Вердијеву *Травијату*, а сутрадан Росинијевог *Севиљског берберина* (дневна представа)

и Пучинијеву *Тоску*. Следеће године они су гостовали од 9. до 11. априла у Нишу са *Севиљским берберином* (9. IV), Вердијевим *Риīолетом* (10. IV) и Сметанином комичном опером *Пољубац* (11. IV) и од 7. до 12. маја у Сарајеву са *Пиковом дамом* Петра Чајковског (7. V), Алевијевом *Јеврејком* (8. V), Маснеовом *Манон* (9. V), *Мињон* Амброаза Тома (11. V) и Вердијевим *Трубадуром* (12. V), а потом, до почетка Другог светског рата, више пута у Суботици, Новом Саду и Сарајеву.

У тек отвореном Градском позоришту Суботичани су 10. јануара 1927. године први пут угостили београдске оперске уметнике, који су им тада приказали *Царску невесту* Николаја Римског-Корсакова, а до краја те године и Пучинијеве опере *Тоску* (31. I) и *Мадам Батерфлај (*20. IV), *Риīолета* (19. IV), *Травијату* (3. X), *Аиду* (4. X) Ђузепеа Вердија и *Пикову даму* Петра Чајковског (26. XI). После извођења *Бориса Годунова* Модеста Мусоргског 10. јануара 1928, нови сусрети суботичке публике са ансамблом престоничке Опере били су 1933. на представама Бизеове *Кармен* (13. II), Росинијевог *Севиљскоī берберина* (14. II), Вердијевог *Трубадура* (13. III), Гуноовог *Фауста* (14. III) и Слепог *миша* Јохана Штрауса (2. V), као и 1934, када су игране Сен-Сансова опера *Самсон и Далила* (22. IX) и Пучинијеви *Боеми* (28. IX).

Опера Народног позоришта из Београда први пут је гостовала у Новом Саду 24. септембра 1932. године са Алевијевом *Јеврејком*, затим 22. октобра 1933. са *Мораном* Јакова Готовца и 1935. са Вердијевим операма *Травијата* (25. I) и *Трубадур* (16. II), Пучинијевом *Тоском* (2. II), Алевијевом *Јеврејком* (22. II) и Росинијевим *Севиљским берберином* (1. III), као и 1936. са Моцартовом *Фиīаровом женидбом* (14. III), Маскањијевом *Кавалеријом руститаном* (19. IX) и Леонкаваловим *Пајацима* (19. IX), 1939. са *Четири īрубијана* Волф-Ферарија (20. I) и 1940. са д'Алберовом опером *Мртве очи (*14. III) и Готовчевим *Ером с оноī свијета* (28. III).

После дванаест година, београдска Опера је од 12. до 20. јуна 1937. године поново наступала у Сарајеву, где је дала представе Бизеове *Кармен* (12. VI), *Сорочинскоī сајма* Модеста Мусоргског

(13. VI), Вердијевих опера *Трубадур* (13. VI), *Отело* (14. VI) и *Бал под маскама* (16. VI), *Мињон* Амброаза Тома (15. VI), *У долини* Ежена д'Албера (17. VI), Моцартове *Фигарове женидбе* (18. VI), Готовчевог *Ере с оногі свијета* (19. VI), Пучинијеве *Тоске* (20. VI, дневна представа) и Сметанине *Продане невесте* (20. VI), које је публика одушевљено поздравила а извођаче сваки пут засипала цвећем. И следеће, 1938. године, београдски оперски уметници су од Сарајлија добили бурне аплаузе за одлична тумачења *Саломе* Рихарда Штрауса (12. и 16. V), Вердијевог *Риголета* (13. V), Маснеове *Манон* (14. V, дневна представа), *Бориса Годунова* Мусоргског (14. V), Алевијеве *Јеврејке* (15. V) и Пучинијеве *Мадам Батерфлај* (16. V), као и у мају 1939. када су извели *Мртве очи* д`Албера (25. V), Пучинијеве *Боеме* (26. V), Сметанину *Продану невесту* (27. V, дневна представа), Вердијеву *Травијату* (27. V), Готовчевог *Еру с оногі свијета* (28. V, дневна представа) и Росинијевог *Севиљскогі берберина* (28. V).

Од оперских театара који су између два светска рата постојали и радили у Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца, односно у Краљевини Југославији, једино је Опера Словенског народног гледалишча из Љубљане гостовала у Београду и на сцени Народног позоришта приказала 29. марта 1928. године Београђанима непознату оперу Сергеја Прокофјева *Заљубљен у три наранџе*, која је због тога, како је писала наша тадашња штампа, наишла на веома резервисан пријем код публике.

У истом периоду, Опера Народног позоришта из Београда је била само на једном иностраном гостовању, на Међународном музичком фестивалу Позоришта европског југоистока, играју у Франкфурту на Мајни, где је њен ансамбл, 14. и 16. јуна 1939. године, аутентично и музичко-сценски квалитетно извео *Еру с оногі свијета* Јакова Готовца. Обе представе постигле су запажен успех, биле су награђене дуготрајним аплаузом публике, а добиле су и бројна признања немачких музичких критичара.

Што се тиче тадашњих долазака иностраних оперских театара у Београд, они нису били бројни али су сваки пут омогућавали

нашим љубитељима опере да присуствују остваривању представа на највишем међународном нивоу. Зато су наступи Франкфуртске опере на сцени код Споменика у мају 1938. и марту 1940. године са Моцартовом *Фиїаровом женидбом* (15. V), *Каваљером с ружом* Рихарда Штрауса (16. V) и Вагнеровим *Валкирама* (17. V), односно са целим Вагнеровим *Прстеном Нибелунїа* (*Рајнско злато, Валкире, Зиїфрид и Сумрак боїова, 5–11. III*) и Моцартовом *Отмицом из сараја* (12. III), којима је дириговао чувени Франц Конвични, као и представе *Каваљера с ружом* (26. II) и Бетовеновог *Фиделија* (27. II) Саксонске државне опере из Дрездена под вођством Карла Бема, у фебруару 1941, били врхунски музичко-сценски догађаји од прворазредне вредности за ондашњи Београд.

И групни наступи солиста из познатих европских оперских кућа на сцени нашег националног театра наилазили су на одличан пријем код Београђана. Прво такво гостовање било је 1928. године, када су солисти париске Опере комик од 29. до 31. маја одушевили нашу публику и критичаре изванредним протагонистичким креацијама у представама *Вертера* (29. V) и *Манон* (30. V) Жила Маснеа и Бизеове *Кармен (31. V)*. Београд је такође дуго памтио и извођење Моцартове *Отмице из сараја* солиста Државне опере из Берлина 24. априла 1931, остварења диригента Ађиција Масинија и солиста Букурештанске опере у Гуноовом *Фаусту* и Вердијевој *Аиди* 20. и 22. априла 1936, али и одличних солиста миланске Скале у *Аиди* и Пучинијевој *Тоски* 27. *и* 28. новембра 1937, у Пучинијевим *Боемима* 6. марта и у Росинијевом *Севиљском берберину* и Пучинијевој *Мадам Батерфлај* 2. и 3. децембра 1938, као и у *Андре Шенијеу* Умберта Ђордана и Вердијевим операма *Травијата* и *Трубадур* у априлу 1940. године.

Од многобројних иностраних оперских уметника који су у то време појединачно гостовали на сцени код Споменика поменућемо само оне чије су креације досезале сâм врх тадашње музичко-сценске извођачке уметности – Ема Дестинова, Јармила Новотна, Марија Немет, Розета Андај, Ада Сари, Јелена Садовен, Алфред Пикавер, Марсел Журне, Зигмунд Залевски, Георгиј

Бакланов и, највећи међу њима, ненадмашни Фјодор Шаљапин, који је 2. и 5. новембра 1935. године задивио Београђане својим непоновљивим тумачењима Дон Кихота и Бориса Годунова у истоименим операма Жила Маснеа и Модеста Мусоргског.

У истом раздобљу, Бахрија Нури-Хаџић, Анита Мезетова, Злата Ђунђенац, Меланија Бугариновић, Јосип Ријавец, Владета Поповић, Станоје Јанковић, Никола Цвејић, Милорад Јовановић и други солисти београдске Опере самостално су наступали на европским оперским сценама од Беча, Париза, Цириха, Базела, Минхена и Берлина до Прага, Брна, Братиславе, Варшаве и Будимпеште. Неки од њих су били и у сталном ангажману у иностраним оперским кућама – Милорад Јовановић у Позоришту Моне у Бриселу (1927–1931), Јосип Ријавец у Градској опери у Берлину (1927) и Немачкој опери у Прагу (1935–1937), Бахрија Нури-Хаџић у Опери у Берну (1928-1931) и Цириху (1937), Корнелија Нинковић--Грозано (1929–1930) и Никола Цвејић (1930–1940) у Опери у Брну, Меланија Бугариновић (1937–1941) и Станоје Јанковић (1938–1942) у Државној опери у Бечу, као и Љубица Љубичић у Немачкој опери у Прагу (1938–1939) и Опери у Базелу (1940–1946). И једни и други, успесима које су постизали изван наше земље, знатно су доприносили тадашњем продору српске оперске уметности у свет. У том смислу свакако да је највише учинила Бахрија Нури-Хаџић, која је, између осталог, на сцени Опере у Цириху остварила незаборавну креацију насловне партије на праизведби опере *Лулу* Албана Берга, 2. јуна 1937, и изванредно тумачила Салому у истоименој опери Рихарда Штрауса поводом седамдесет петог рођендана славног композитора и под његовим диригентским вођством, у мају 1939. године.

Све у свему, у годинама између два светска рата Опера Народног позоришта у Београду, без обзира на повремене застоје до којих је долазило због насталих финансијских и кадровских проблема[15], била је углавном у сталном репертоарском, извођачком и

[15] Директор Опере Народног позоришта у Београду Стеван Христић пише 16. августа 1927. године у „Новостима”:

музичком успону, настојећи да се својом уметничком активношћу што брже приближи оперским театрима у Европи који су до тада већ прешли развојни пут дуг више од два века. У веома тешким условима, приморани да воде рачуна о позоришној благајни и да се поводе за још неоднегованим укусом публике, њени директори и в. д. директора, пре свих Станислав Бинички, Стеван Христић и Ловро Матачић, успели су да реализују скоро цео стандардни и добар део тадашњег домаћег репертоара, такође да остваре низ представа на високом извођачком нивоу и када на сцени код Споменика нису наступали најпознатији светски оперски великани, међу којима и највећи од њих Фјодор Шаљапин, као и да 1939. године београдски оперски уметници постигну запажен успех извођењем две представе *Ере с оної свијета* у Франкфурту на Мајни, које су само потврдиле, по оцени немачке публике и музичких критичара, да је београдска Опера овим својим првим колективним иностраним гостовањем успешно започела „поход" на европске оперске сцене.

„Нова оперска сезона припрема се у најтежим околностима... Потребно је много опрезности и хладнокрвности да се доведу у склад ограничене финансијске могућности и стварне уметничке потребе, да се Опера одржи бар на минималном уметничком нивоу. Када се узму у обзир финансијске тешкоће, одлазак уметничких снага, као што су гђе Роговска, Лучезарска, Ваљани, и г. Иличић и смрт г. Зиновјева, онда тај посао неће бити нимало лак,... поготово што се државна помоћ сваким даном у различитом виду смањује".